

Bilaga 5 Optikerutbildning i gymnasieskolan

Skolöverstyrelsens författningssamling

SÖ-FS 1980:95
Andrahandstryck

Förordning (SFS 1980:533) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning Utfärdad den 12 juni 1980

Regeringen föreskriver¹ följande.

Allmänna föreskrifter

1 §. Kommuner som har gymnasieskola får enligt föreskrifterna i denna förordning anordna försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning.

2 §. *Gymnasial lärlingsutbildning* innebär att den som är anställd hos ett företag även är elev i gymnasieskolan och därvid genom företagets försorg får utbildning för ett visst yrke enligt föreskrifter som meddelas av skolmyndigheterna. I gymnasial lärlingsutbildning kan även ingå viss utbildning utanför företaget.

Som företag räknas även hantverksmästare och institution.

3 §. Gymnasial lärlingsutbildning kan förekomma dels som *grundutbildning*, dels som *färdigutbildning*.

Grundutbildningen skall ge grundläggande kunskaper och färdigheter, medan färdigutbildningen innebär fördjupning av kunskaperna och ytterligare färdighetsträning.

4 §. Såväl grundutbildning som färdigutbildning anordnas i form av individuellt upplagda fristående utbildningsvägar.

Viss grundutbildning kan även ingå som en del av utbildningen på en linje eller specialkurs i gymnasieskolan, om skolöverstyrelsen medger det för studievägen i fråga.

5 §. I fråga om grundutbildning som avses i 4 § andra stycket meddelar skolöverstyrelsen de särskilda föreskrifter som behövs med hänsyn till samordningen med studievägens övriga delar. Sådana föreskrifter får innebära avvikelser från denna förordning.

6 §. Kommunens skolstyrelse skall vara styrelse för den gymnasiala lärlingsutbildning som kommunen anordnar. Därvid skall skolstyrelsen handha alla angelägenheter som rör den gymnasiala lärlingsutbildning-

¹ Jfr prop 1979/80:100 (bil 12 p C 18 och 26). UbU 34, rskr 363.

SÖ-FS 1980:95 en, i den mån det inte ankommer på annan enligt lag, enligt föreskrift som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser eller enligt beslut som avses i 3 kap 14 § kommunallagen (1977:179).

Planeringsrådet skall biträda skolstyrelsen i frågor som rör verksamhetens anknötning till arbetslivet. Därvid skall planeringsrådet yttra sig till skolstyrelsen i varje viktigare fråga.

7 §. Den gymnasiala lärlingsutbildningen skall organisatoriskt knytas till en eller flera skolenheter med gymnasieskola i kommunen. Företrädesvis bör väljas den skolenhet som har närmast motsvarande yrkesinriktade utbildning.

8 §. Skolöverstyrelsen och länskolnämnden skall ha inseeende över den gymnasiala lärlingsutbildningen.

9 §. I denna förordning avses med *redovisningsår* tiden från och med den 1 juli till och med den 30 juni påföljande år.

Elevplatser och antagning

10 §. Enligt föreskrifter som regeringen meddelar bestämmer skolöverstyrelsen eller, efter skolöverstyrelsens bemyndigande, länskolnämnden för varje redovisningsår hur många intagningsplatser varje kommun med gymnasieskola får inrätta för gymnasial lärlingsutbildning.

Skolstyrelsen bestämmer för varje redovisningsår hur många intagningsplatser inom den tilldelade ramen som skall utnyttjas i mån av behöriga sökande. Därvid får skolstyrelsen prioritera grundutbildning genom att bestämma att visst antal platser skall få tas i anspråk endast för grundutbildning.

11 §. För en kommuns gymnasiala lärlingsutbildning skall finnas ett elevområde, som är gemensamt för all sådan utbildning oavsett dess inriktning.

Elevområdet skall omfatta den kommun som anordnar utbildningen. Skolöverstyrelsen eller, efter skolöverstyrelsens bemyndigande, länskolnämnden får bestämma att i elevområdet även skall ingå en eller flera andra kommuner eller delar därav. Varje del av landet bör ingå i elevområdet för någon kommuns gymnasiala lärlingsutbildning.

12 §. Till elevområdet hör den som är kyrkobokförd i en kommun eller kommunedel som ingår i elevområdet. Om någon skall kyrkobokföras där, men det inte har hunnit ske, hör även han till elevområdet.

13 §. Elever i gymnasial lärlingsutbildning antas av skolstyrelsen. Antagning sker till grundutbildning eller till färdigutbildning.

14 §. Följande förutsättningar skall vara uppfyllda för att en sökande skall antas som elev.

1. Sökanden hör till elevområdet.
2. Sökanden har fullgjort sin skolplikt.
3. Sökanden har eller får, om han antas som elev, anställning hos ett företag inom det geografiska område som bildar elevområdet. Skolstyrelsen får även godta anställning hos företag utanför detta område.

4. Företaget har, för det fall att sökanden antas som elev, gentemot skolstyrelsen åtagit sig att ge sökanden gymnasial lärlingsutbildning för yrket i enlighet med gällande föreskrifter och de beslut från skolans sida som kan meddelas med stöd av dessa föreskrifter. Företaget har vidare gentemot skolstyrelsen utfäst sig att ge sökanden den ledighet från anställningen som föreskrifterna för utbildningen förutsätter och att lämna den medverkan som behövs för att kontroll från skolmyndigheternas sida enligt förordningen skall kunna utövas.

5. Företaget kan antas vara i stånd att fullgöra sitt åtagande.

6. Skolstyrelsen och företaget är överens om ersättningen till företaget.

7. Sökanden kan antas ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

15 §. Den som har genomgått en minst tvåårig studieväg i gymnasieskolan får endast om särskilda skäl föreligger antas till grundutbildning som omfattar mer än ett utbildningsår.

16 §. Om intagningsplatser inte finns för alla behöriga sökande, bestäms företrädet mellan dem enligt föreskrifter som skolöverstyrelsen meddelar.

Utbildningens tidsförläggning

17 §. Gymnasial lärlingsutbildning anordnas under 40 veckor av redovisningsåret fördelade på två terminer som normalt skall sammanfalla med höstterminen och vårterminen av läsåret i gymnasieskolan.

Verksamhet i anställningen utanför terminerna utgör inte gymnasial lärlingsutbildning.

18 §. Gymnasial lärlingsutbildning fördelas på utbildningsår. Ett utbildningsår är den utbildning som är avsedd att genomgå under 40 veckor.

Ett utbildningsår kan inledas när som helst under någon av terminerna.

19 §. Utbildningstiden under en vecka skall normalt till omfattning och förläggning sammanfalla med den ordinarie arbetstiden i anställningen. Det förutsätts därvid att tjänstgöringen i anställningen sker på heltid.

Utbildningens innehåll m m

20 §. Gymnasial lärlingsutbildning syftar till att ge eleven minst de kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna börja utöva yrket i fråga.

21 §. Fristående utbildningsvägar för gymnasial lärlingsutbildning får anordnas endast om utbildning för yrket normalt inte kan erhållas på linje eller specialkurs i gymnasieskolan.

22 §. Den grundutbildning som är tvåårig skall ges ett sådant innehåll, att eleven kan inhämta kunskaper och färdigheter som är jämförbara med dem som förvärfvas i de yrkesinriktade ämnena på gymnasieskolans tvååriga yrkesinriktade linjer.

SÖ-FS 1980:95 23 §. Färdigutbildning skall normalt omfatta ett utbildningsår och anordnas som påbyggnad till grundutbildning eller till en linje eller specialkurs i gymnasieskolan.

24 §. Den gymnasiala lärlingsutbildningen ombesörjs av företaget, i den mån annat inte följer av 25 §. Företaget svarar för den handledning och tillhandahåller de resurser i övrigt som behövs för utbildningen hos företaget.

För kontakterna med skolan bör företaget ha en särskild kontaktperson.

25 §. Om en elev i gymnasial lärlingsutbildning så önskar och utbildningsplats kan ställas till förfogande, skall eleven kunna byta ut en del av utbildningen i företaget mot annan utbildning som tillhandahålls inom gymnasieskolan eller på annat sätt.

En förutsättning för utbyte är att utbildningen är av betydelse för dugligheten i yrket eller för fortsatta studier. Som ytterligare förutsättning gäller att utbildningen inte för utbildningsår räknat har större omfattning än som är normalt för undervisningen i icke yrkesinriktade ämnen under en årskurs på yrkesinriktade linjer i gymnasieskolan.

26 §. Utbildning som avses i 25 § får slutföras efter det att utbildningen hos företaget har avslutats.

27 §. För varje elevs gymnasiala lärlingsutbildning fastställer skolstyrelsen en kursplan efter samråd med företaget.

I kursplanen anges

1. Utbildningens mål med närmare uppgifter om vilka kunskaper och färdigheter utbildningen skall ge,
2. utbildningens längd,
3. den huvudsakliga uppläggningsen av utbildningen.

28 §. Skolöverstyrelsen meddelar de ytterligare föreskrifter och anvisningar som behövs om innehållet i gymnasial lärlingsutbildning och om kursplaner.

Utbildningsbevis och betyg

29 §. Rektor skall utfärda utbildningsbevis över fullgjord gymnasial lärlingsutbildning.

Utbildningsbeviset skall innehålla uppgifter om den gymnasiala lärlingsutbildningens längd och art. I utbildningsbeviset skall också anges i vilket företag eleven har fått utbildning. Vidare skall anges vilken utbildning utanför företaget som eleven har deltagit i med stöd av 25 §.

I utbildningsbeviset skall ingå betyg från företaget enligt 30 §. Om eleven har deltagit i utbildning utanför företaget med stöd av 25 § skall i utbildningsbeviset också ingå de betyg som kan ha meddelats enligt föreskrifterna för sådan utbildning.

30 §. Betyget från företaget skall utgöra en helhetsbedömning av de kunskaper och färdigheter som eleven har uppnått i grundutbildning eller färdigutbildning hos företaget.

Som betyg används någon av siffrorna 1—5. Högsta betyg är siffran 5. Siffran 3 anger normal prestation. **SÖ-FS 1980:95**

Om en elev inte har uppnått de kunskaper och färdigheter som utbildningen hos företaget syftat till, sätts inte betyg.

Tillsyn m m

31 §. Skolstyrelsen svarar för tillsyn över den gymnasiala lärlingsutbildningen hos företagen och skall även i övrigt följa hur denna utbildning bedrivs och utfaller.

Skolstyrelsen skall se till att lämpliga åtgärder vidtas för samverkan mellan gymnasieskolan och de företag som tar emot elever för gymnasial lärlingsutbildning. Därvid skall beaktas att de som handleder eleverna i företagen bör beredas möjligheter till kontakter med skolan och lärarna där.

Skolpersonalen

32 §. Skolledare och biträdande skolledare skall ha de uppgifter i fråga om gymnasial lärlingsutbildning som skolstyrelsen bestämmer. Den omedelbara ledningen från skolans sida skall dock alltid ankomma på rektor för den skolenhet till vilken den gymnasiala lärlingsutbildningen har knutits.

33 §. En person med pedagogiska insikter samt kunskaper om berörd bransch bör vid behov anlitas för tillsynen och för att i övrigt biträda skolledningen.

34 §. I tjänst som lärare i gymnasieskolan ingår undervisning av elever i gymnasial lärlingsutbildning i fall som avses i 25 §.

Skolhälsovård

35 §. Elever i gymnasial lärlingsutbildning har rätt till skolhälsovård inom gymnasieskolan.

Elevs frånvaro

36 §. En elev får av företaget beviljas ledighet med verkan även för den gymnasiala lärlingsutbildningen där.

Från gymnasial lärlingsutbildning utanför företaget får eleven beviljas ledighet av rektor.

37 §. Om en elev är borta från utbildningen i företaget mer än tio dagar av tid som är avsatt för utbildningsåret, skall företaget anmäla detta till skolan i den ordning som skolstyrelsen bestämmer.

Skolstyrelsen bestämmer efter samråd med företaget om och i vad mån frånvarotid skall tas igen genom förlängning av utbildningstiden.

Gymnasial lärlingsutbildnings upphörande i förtid

38 §. En elevs gymnasiala lärlingsutbildning upphör, om anställningen upphör.

SÖ-FS 1980:95 39 §. Oberoende av att anställningen består kan skolstyrelsen förklara att elevens gymnasiala lärlingsutbildning skall upphöra om

1. eleven inte kan tillgodogöra sig utbildningen eller missköter sig i denna eller
2. företaget inte fullgör sitt åtagande i fråga om utbildningen gentemot skolstyrelsen.

Statsbidrag

40 §. En kommun som anordnar gymnasial lärlingsutbildning har rätt till statsbidrag.

41 §. Statsbidraget beräknas med utgångspunkt i visst belopp per elev och lärotimme hos företaget, som skolöverstyrelsen för varje redovisningsår bestämmer för gymnasial lärlingsutbildning för berörda yrke med ledning av det belopp som fastställs för närmast jämförliga inbyggda utbildning enligt 12 a § förordningen (1966:115) om statsbidrag till driftkostnader för viss kommunal utbildning.

42 §. För varje elev och vecka under vilken eleven har deltagit i grundutbildning inom ramen för två utbildningsår har kommunen rätt att få statsbidrag med belopp som motsvarar 30 lärotimmar.

43 §. För varje elev och vecka under vilken eleven har deltagit i färdigutbildning inom ramen för ett utbildningsår har kommunen rätt att få statsbidrag med belopp som motsvarar 20 lärotimmar.

44 §. Statsbidraget är avsett för den ersättning som kommunen betalar företaget för utbildningsplatsen där.

Kommunen får dock använda viss del av bidraget per elev och lärotimme, upp till ett belopp som skolöverstyrelsen bestämmer, för samverkan mellan gymnasieskolan och företag med gymnasial lärlingsutbildning samt för tillsyn över och uppföljning av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Detta högsta belopp bestäms med ledning av det motsvarande belopp som fastställs för närmast jämförliga inbyggda utbildning enligt 12 e § andra stycket förordningen (1966:115) om statsbidrag till driftkostnader för viss kommunal utbildning.

45 §. Kommunen får rekvidrera statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning hos skolöverstyrelsen för varje månad.

Skolöverstyrelsen skall betala ut rekviderat belopp snarast möjligt. Om särskilda skäl föreligger, får skolöverstyrelsen utanordna ett lägre belopp än det som har rekviderats.

46 §. I kommunens räkenskaper skall de belopp som rör gymnasial lärlingsutbildning och motsvaras av statsbidrag för sådan utbildning redovisas särskilt.

Kommunen svarar för revisionen av dessa räkenskaper. Om kommunens revisorer framställer anmärkningar mot dem, skall kommunen snarast möjligt delge skolöverstyrelsen anmärkningarna.

47 §. Skolöverstyrelsen och riksrevisionsverket får för granskning av tillämpningen av denna förordnings bestämmelser om statsbidrag hos en kommun ta del av räkenskaper och övriga handlingar samt företa de undersökningar som fordras i övrigt.

Kommunen är skyldig att på begäran sända in de uppgifter och det verifikationsmaterial som behövs för myndighetens granskning.

48 §. Om en kommun åsidosätter vad som enligt författning åligger kommunen i fråga om gymnasial lärlingsutbildning, får skolöverstyrelsen besluta att upp till tio procent av statsbidraget för redovisningsåret skall hållas inne i avvaktan på att rättelse sker. Om rättelse inte vinnis, får skolöverstyrelsen förordna att det innehållna beloppet skall dras av från statsbidraget.

49 §. Skolöverstyrelsen meddelar de anvisningar och fastställer de formulär som fordras för tillämpningen av denna förordnings bestämmelser om statsbidrag.

Övriga föreskrifter

50 §. För gymnasial lärlingsutbildning får avgift inte tas ut av eleven.

51 §. Om en kommun för gymnasial lärlingsutbildning har tagit emot en elev som inte är kyrkobokförd i kommunen och för elevens deltagande har haft kostnader som inte täcks av statsbidrag, är kommunen berättigad till ersättning för sådana kostnader. Detta gäller dock inte om eleven skall kyrkobokföras i kommunen, men det inte har hunnit ske.

Ersättningen skall utges av den kommun i vilken eleven är kyrkobokförd.

I händelse av tvist mellan kommunerna om vilket belopp som skall gälla, bestäms ersättningen av länskolnämnden i det län dit den kommun som anordnar utbildningen hör.

52 §. För gymnasial lärlingsutbildning tillgodoräknas poäng enligt 1 kap. 7 § skolförordningen (1971:235). Därvid beräknas 0,5 poäng för varje påbörjat femtal elever.

53 §. Beslut av skolstyrelsen i ärende som avses i 39 § överklagas hos länskolnämnden genom besvär.

54 §. Skolöverstyrelsens eller länskolnämndens beslut enligt denna förordning överklagas hos regeringen genom besvär.

55 §. Skolöverstyrelsen meddelar de närmare föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna förordning.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1980 och gäller under en försöksperiod som omfattar tre år räknat från och med den 1 juli 1980. Regeringen meddelar särskilda bestämmelser om verksamhet efter för-

SÖ-FS 1980:95 söksperioden för att bereda elever möjlighet att avsluta en under perioden påbörjad utbildning inom försöksverksamheten.

2. Sådan lärlingsutbildning som har inletts före den 1 juli 1980 kan inte övergå i gymnasial lärlingsutbildning.

3. Genom förordningen upphävs, med de begränsningar som följer av punkt 4, Kungl Maj:ts bestämmelser den 28 maj 1959 om främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m m.¹

4. De bestämmelser som avses i punkt 3 gäller fortfarande i fråga om sådan lärling vars lärlingsutbildning har inletts före den 1 juli 1980, om inte annat särskilt föreskrivs av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

På regeringens vägnar

BRITT MOGÅRD

Arvid Sanmark
(Utbildningsdepartementet)

¹ UFB 2 s 897.